

Helsingissä,
30 p:nä toukokuuta 1942.
Kiertokirje N:o 167.

**Kansanhuoltolautakunnille.
Lihanhankintaliikkeille.**

**Rasva-aineiden säännöstely.
(Teknilliset rasvat ja ruokarasva.)**

Teurastettaessa saatu eläinrasva on sen laadusta riippuen tähän saakka ollut joko lihasäännöstelyn, ravintorasvasäännöstelyn tai teknillisten rasvojen säännöstelyn alainen.

Koska tämä kolmijakoisuus on vaikeuttanut eläinrasvojen tuotannon ja kulutuksen valvontaa, on valtioneuvosto 28 päivänä toukokuuta 1942 antanut rasva-aineiden säännöstelystä päätöksen, jonka alaisia ovat m. m. kaikki eläinruhosta irroitettut ihmisravinnoksi soveltuvat sekä teknilliset rasvat.

Sanotun päätöksen 1 §:n mukaan tarkoitetaan rasva-aineilla:

1. Kaikkea eläinrasvaa, lukuunottamatta hylkeenrasvaa, joka on säännöstelty erikseen 13. 3. 1941 annetulla päätöksellä, sekä rasvaa, joka teurastettaessa tavanomaisesti jätetään kiinni ruuhon ja joka siten on lihan säännöstelystä annettujen määräysten alainen. Näin ollen ovat tämän päätöksen alaisia paitsi varsinaisia teurastettaessa ruhosta irroitettavia rasvoja, m. m. suolien raaperasvat, rasvan kokoojakaivoista ja rasvan eroittajista saadut rasvat, turkiseläintarhoista, kalanjalostuslaitoksista, luunkeittolaitoksista, luutehtaista y. m. kertyneet rasvat.
2. Sellaista kasvirasvaa, jota ei yleisesti käytetä ihmisravinnoksi, kuten margariinitehtaiden jäterasva ja öljynpuristamoista saatu rasva sekä muut teknillisiin tarkoituksiin käytettävät kasvirasvat.
3. Rasvahappoja.

Teknillisten rasvojen ja hartsioöljyn säännöstelystä 13. 11. 1941 annettu päätös on kumottu ja teknillisistä rasvoista voimassa

olleet määräykset on sisällytetty rasva-aineiden säännöstelypäätökseen.

Lihan säännöstelystä annetun valtioneuvoston päätöksen 1 § on muutettu siten, että lihasäännöstelyn alainen on tämän jälkeen paitsi lihaa ainoastaan se rasva, joka teurastettaessa tavanomaisesti jätetään kiinni ruuhon ja joka siis oleellisesti kuuluu lihaan sitä edelleen luovutettaessa.

Maidon ja ravintorasvojen säännöstelystä on poistettu määräykset laardista. Ravintorasvoilla tarkoitetaan tämän jälkeen vain voita, juustoa ja margariinia sekä margariinin raaka-ainerasvoja.

Rasva-aineiden jako.

Rasva-ainetta, joka sellaisenaan soveltuu ihmisravinnoksi, nimitetään *ruokarasvaksi*. Ruokarasvalla tarkoitetaan sulattamatonta, ruhosta irroitettua ihoa ja talia sekä sulatettuja rasvoja m. m. laardia, jotka sellaisenaan kelpaavat ihmisravinnoksi.

Kaikkea muuta rasva-ainetta, joka ei sellaisenaan sovellu ihmisravinnoksi, nimitetään *teknilliseksi rasvaksi*.

Ruokarasvaa ja teknillistä rasvaa koskevista merkinnöistä (ostokuiteissa, lähetysilmoituksissa ja tilityslomakkeissa) tulee käydä ilmi, onko rasva sulatettua tai sulattamatonta.

Rasva-aineiden tuottaja.

Päätöksen 3 §:n mukaan rasva-aineen tuottajat, joita ovat karjanhaltija, teurastamo, lihanjalostuslaitos, suolipuhdistamo, luunkeittolaitos, turkiseläintarha ja muut rasva-aineen tuottajat, saavat luovuttaa rasva-aineita ainoastaan *ostokuittia* vastaan.

Poikkeuksena ovat kuitenkin luu- ja margariinitehtaat, kalanjalostuslaitokset ja öljynpuristamot, joita koskevat määräykset ovat 9 §:ssä ja, jotka saavat luovuttaa rasva-aineita ainoastaan kansanhuoltoministeriön antamaa ostolupaa vastaan (teknillistä rasvaa) tai kansanhuoltoministeriön määräysten mukaisesti (ruokarasvaa).

Karjan haltijan tulee luovuttaessaan itse teurastuttamansa eläimen samalla luovuttaa ostajalle myös ruhosta irroitettut rasva-aineet, jotka on merkittävä eri ostokuittiin. Takavarikon ulkopuolelle jää ainoastaan karjan haltijan oman ruokakunnan käyttöä varten teurastuttamasta eläimestä saatu rasva. Tämänkin rasvan toiselle luovutus on kuitenkin sallittu vain ostokuittia vastaan (2 §).

Rasva-aineen hankinta tuottajalta.

Rasva-ainetta saavat hankkia tuottajalta ostokuittia vastaan ainoastaan lihan keskus- ja hankintaliikkeet sekä näiden ostosmiehet. Hankinnasta ovat muutenkin voimassa soveltuvien kohdin samat määräykset kuin lihan hankinnasta.

Ostokuitteina käytetään samoja lomakkeita KH-lomake N:o E 36 kuin lihaa hankittaessa.

Rasva-aineen luovutus.

Ostokuiteilla hankittua tai itse tuotettua rasva-ainetta lihan keskus- ja hankintaliike saa luovuttaa ainoastaan joko teknillisenä rasvana tai ruokarasvana (6 § ja 7 §).

Teknillistä rasvaa luovutettaessa ovat kuitenkin jäljempänä selviää edelleenkin voimassa samat määräykset kuin aikaisemmin.

Ruokarasvan tukkukaupassa on noudatettava pääasiassa samoja määräyksiä kuin lihan tukkukaupassa. Sitävastoin ruokarasvan vähittäiskaupasta ja kulutuksesta annettut määräykset vastaavat ravintorasvojen säännöstelyä.

Teknillinen rasva.

Keskusliike saa luovuttaa teknillistä rasvaa ainoastaan

1) kansanhuoltoministeriön antamaa ostolupaa vastaan.

Hankintaliike saa luovuttaa teknillistä rasvaa

1) lähety silmoituksen nojalla (KH-lomake N:o J 131) vain omalle keskusliikkeelleen, saman keskusliikkeen alaiselle hankintaliikkeelle ja keskusliikkeen luvalla muulle hankintaliikkeelle, sekä

2) kansanhuoltoministeriön antamaa ostolupaa vastaan.

Kansanhuoltolautakunta ei ole oikeutettu antamaan ostolupaa teknillisen rasvan hankkimista varten.

Ruokarasva.

Keskusliike ja hankintaliike saavat luovuttaa ruokarasvaa samalla tavalla kuin lihaa.

Keskusliike (6 §) saa luovuttaa ruokarasvaa

1) lähety silmoituksen nojalla (KH-lomake N:o J 131) toiselle keskusliikkeelle, hankintaliikkeelle sekä ravintorasvojen kauppaa harjoittavalle tukku- ja vähittäisliikkeelle,

2) kansanhuoltolautakunnan antamaa ostolupaa vastaan ja

3) puolustuslaitoksen ottotodistetta vastaan.

Hankintaliike (7 §) saa luovuttaa ruokarasvaa

1) lähety silmoituksen nojalla omalle keskusliikkeelleen, saman keskusliikkeen alaiselle hankintaliikkeelle ja muulle hankintaliikkeelle keskusliikkeen luvalla sekä ravintorasvojen kauppaa harjoittavalle tukku- ja vähittäisliikkeelle,

2) kansanhuoltolautakunnan antamaa ostolupaa vastaan ja

3) puolustuslaitoksen ottotodistetta vastaan.

Tukkuliike, joka harjoittaa ravintorasvojen kauppaa, (11 §) saa luovuttaa ruokarasvaa vain

1) kansanhuoltolautakunnan antamaa ostolupaa vastaan ja

2) puolustuslaitoksen ottotodistetta vastaan.

Vähittäisliike, joka harjoittaa ravintorasvojen kauppaa, saa luovuttaa ruokarasvaa

1) ravintorasvojen hankkimiseen oikeutavaa ostokortin kuponkia vastaan,

2) kansanhuoltolautakunnan antamaa ostolupaa vastaan ja

3) puolustuslaitoksen ottotodistetta vastaan.

Ostokuitin kuponkia vastaan saadaan ruokarasvaa luovuttaa vaihtoehtoisesti ravintorasvan kanssa sama painomäärä kuin voita tai margariinia, ellei myöhemmin toisin määrätä.

Majoitus- ja ravitsemisliike, laitos ja einesteittiö saa hankkia ja sille saadaan luovuttaa ruokarasvaa ainoastaan kansanhuoltolautakunnan antamaa ostolupaa vastaan vaihtoehtoisesti ravintorasvan kanssa. Ostoluvan myöntämisestä majoitus- ja ravitsemisliikkeelle ravintorasvan tai ruokarasvan hankkimiseksi on annettu ohjeet erikseen.

Ostokuitit ja lähetysilmoitukset.

Keskusliike saa luovuttaa rasva-aineiden hankkimisessa käytettäviä ostokuittilomakkeita (KH-lomake N:o E 36) ainoastaan samoille hankintaliikkeille, joille se on luovuttanut teuraseläinten ja lihan hankkimisessa käytettäviä ostokuittilomakkeita. Samoin saavat hankintaliikkeet ja myöskin keskusliike, milloin se samalla toimii hankintaliikkeenä, luovuttaa rasva-aineiden hankkimisessa käytettäviä ostokuittilomakkeita niille ostoasiamiehilleen, joille ne ovat luovuttaneet teuraseläinten ja lihan hankkimisessa käytettäviä ostokuittilomakkeita.

Samaan ostokuittiin, jota vastaan ruokarasvaa tai teknillistä rasvaa on luovutettu samoin kuin lähetysilmoitukseen, jota käytetään niitä on toimitettu, ei saa merkitä muiden tarvikkeiden luovutusta. Sekä ostokuitissa että lähetysilmoituksessa esiintyvistä merkinnöistä tulee käydä ilmi onko rasva ruokarasvaa tai teknillistä rasvaa sekä, onko se sulatettua tai sulattamatonta. Koska ostokuitti- ja lähetysilmoituslomakkeissa ei ole varsinaista tilaa ruokarasvalle tai teknilliselle rasvalle, on yhdenmukaisuuden vuoksi meneteltävä siten, että rasva merkitään kummankin lomakkeen viimeiselle, s. o. elimille varatulle riville.

Kuten edellä olevasta selviää saavat ainoastaan lihanhankintaliikkeet toimittaa *teknillisiä rasvoja* lähetysilmoituksilla ja ainoastaan lihan keskusliikkeet ja hankintaliikkeet *ruokarasvaa* lähetysilmoituksilla.

Nämä liikkeet saavat lähetysilmoituslomakkeita J 131 kansanhuoltolautakunnilta.

On huomattava, että lihan keskusliike ja hankintaliike saa toimittaa *ainoastaan ruo-*

karasvaa lähetysilmoituksella, ei ravintorasvoja.

Tilitykset.

Karjan haltijalta ei vaadita varsinaista rasva-aineiden tilitystä, mutta hänen on kuitenkin kansanhuoltolautakunnalle toimitettava myymistään rasva-aineista saamiensa ostokuittien B-kappaleet.

Teurastamon, lihanjalostuslaitoksen, suolipuhdistamon, luunkeitelaitoksen, turkiseläintarhan y. m. rasva-aineen tuottajan, karjan haltijaa lukuunottamatta, tulee kuukausittain kahden viikon kuluessa kuukauden päättymisestä lukien tehdä tilitys kansanhuoltolautakunnalle rasva-aineiden tuotannosta ja luovutuksesta KH-lomakkeella N:o J 147. Sanottua lomaketta täytettäessä on huomattava, että nykyisessä lomakkeessa oleva sarakeotsikko „sulatettua ravintorasvaa” on muutettava kuuluvaksi: „sulatettua ruokarasvaa”. Uudessa painoksessa tulee otsikko asianmukaisesti muutetuksi.

Teurastamoihin nähden tapahtuvan rasva-aineiden tuotannon tarkkailua varten on kansanhuoltoministeriö vahvistanut normit, jotka osoittavat teurastettaessa eri eläimistä saatavat rasva-aineiden keskimääräiset vähimmäismäärät.

Normit ovat seuraavat:

Ruoho- ja juottovasikoista	2 kg
Raavaista ja hevosista	5 „
Sioista	1.5 „
Lampaista ja vuohista	1 „

Jos tilitetty ruokarasvan ja teknillisten rasvojen yhteinen määrä jää huomattavasti alle näiden normien, on kansanhuoltolautakunnan pyydettävä asianomaiselta selvitystä asiasta ja ryhdyttävä tarpeen vaatiin toimenpiteisiin.

Sellainen rasva-aineen tuottaja, joka käyttää raaka-aineenaan eläinluita, on paitsi kansanhuoltolautakunnalle lomakkeella J 147 annettavaa tilitystä velvollinen tekemään tilityksen luiden käytöstä suoraan kansanhuoltoministeriölle siitä annettujen ohjeiden mukaisesti KH-lomakkeella N:o J 174, joita lomakkeita on saatavissa kansanhuoltoministeriöltä. Luutehtaan tulee tehdä kuukausitilityksensä ainoastaan kansanhuoltoministeriölle KH-lomaketta N:o J 175 käyttäen.

Paitsi luutehdasta tulee margariinitehtaan, kalanjalostuslaitoksen ja öljynpuristamon (9 §) tehdä kuukausitilityksensä kansanhuoltoministeriölle.

Hankintaliikkeen tulee antaa selvitys ruokarasvan ja teknillisten rasvojen hankinnasta ja luovutuksesta KH-lomakkeella N:o J 147 kahtena kappaleena, joista toinen on toimitettava kansanhuoltolautakunnalle ja toinen keskusliikkeelle. Lomakkeeseen on muutettava „ravintorasva”-merkinnän sijaan „ruokarasva”. Kansanhuoltolautakunnalle toimitettavan tilityslomakkeen liitteinä tulee olla hankittua rasva-ainemäärää vastaavat ostokuittien ja lähetysilmoitusten C-kappaleet sekä luovutettua rasva-ainemäärää vastaavat lähetysilmoitusten B-kappaleet, ostoluvat ja ottotodisteet. Keskusliikkeelle toimitettavan tilityksen liitteinä tulee olla ostokuittien D-kappaleet sekä lähetysilmoitusten nojalla toimitettua rasva-ainemäärää vastaavat lähetysilmoitusten D-kappaleet.

Keskusliike antaa kuukausittain KH-lomakkeella N:o J 150 selvityksen suoraan kansanhuoltoministeriölle kaikkien alaisensa hankintaliikkeiden rasva-aineiden hankinnasta ja luovutuksesta.

Kansanhuoltolautakunnan tulee kuukausittain lähettää kansanhuoltoministeriölle niinikään KH-lomakkeella N:o J 150 yhteenveto kansanhuoltolautakunnan alueella olevien rasvantuottajien rasva-aineiden tilityksistä.

Ravintorasvan kauppaa harjoittava tukku- ja vähittäiskauppaliike, majoitus- ja ravitsemisliike sekä laitos tekee kuukausitilityksensä ruokarasvan hankinnasta ja luovutuksesta samanaikaisesti ja samalla lomakkeella KH-lomake N:o J 90 kuin ravintorasvasta.

Kuljetus.

Rasva-aineen kuljetus on säännöstelty. Kuljetuksen säännöstelystä annetaan yleiset ohjeet erikseen.

Osastopäällikkö Onni Toivonen.

Apulaistoimistopäällikkö John Stenius.